

Η ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΗΣ ΒΑΣΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ*

«Αν σκέφτεσαι για ένα χρόνο, φύτεψε έναν σπόρο.
Αν σκέφτεσαι για δέκα χρόνια, φύτεψε ένα δέντρο.
Αν σκέφτεσαι για εκατό χρόνια, δίδαξε ανθρώπους».

Κομφούκιος

Η UNESCO το 1995 όριζε πώς η βασική εκπαίδευση καλύπτει την περίοδο από το τρίτο έως το δωδέκατο έτος των παιδιών. Η εκπαίδευση αποτελεί ένα αναντικατάστατο «διαβατήριο για τη ζωή». Κάθε άνθρωπος – παιδί, έφηβος, ενήλικας – πρέπει να αξιοποιεί τις ευκαιρίες εκπαίδευσης που του δίνονται. Οι ευκαιρίες πρέπει να είναι έτσι σχεδιασμένες, ώστε να ανταποκρίνονται στις βασικές μαθησιακές του ανάγκες, περιλαμβάνοντας την απόκτηση βασικών γνωστικών δεξιοτήτων (ικανότητα γραφής και ανάγνωσης, προφορικής έκφρασης, ικανότητα ρύθμισης, επίλυσης προβλημάτων) αλλά και το μορφωτικό περιεχόμενο (γνώσεις, δεξιότητες, αξίες και αντιλήψεις). Τα εφόδια αυτά είναι αναγκαία για να μπορούν τα άτομα να επιβιώνουν, να αναπτύσσουν τις ικανότητές τους, να ζουν και να δουλεύουν με αξιοπρέπεια, να συμμετέχουν στην ανάπτυξη, να βελτιώνουν την ποιότητα ζωής τους, να παίρνουν συ-

νειδητές αποφάσεις και να συνεχίσουν να μαθαίνουν (Παγκόσμια διακήρυξη σχετικά με την εκπαίδευση για όλους, 1990).

Η στάση απέναντι στη μάθηση, που συνεχίζεται σε ολόκληρη τη ζωή, διαμορφώνεται κυρίως από την οικογένεια και τη δημοτική εκπαίδευση. Σε αυτή τη φάση, τα παιδιά αποκτούν όλα τα εργαλεία για τη μελλοντική ανάπτυξη των δεξιοτήτων, της λογικής, της κρίσης και του στοιχείου της ευθύνης.

Το σχολείο δεν επιδιώκει να δώσει απλώς στους μαθητές του στέρεη γενική παιδεία, αλλά και να ενδυναμώσει τον χαρακτήρα τους, να καλλιεργήσει σε αυτούς βαθιά συναίσθηση της κοινωνικής ευθύνης.

Ο βαθμός ανάπτυξης των στόχων του δημοτικού σχολείου, αλλά και του εκάστοτε εφαρμοζόμενου εκπαιδευτικού συστήματος, καθορίζεται από την επιστημονική κατάρτιση των εκπαιδευτικών, από το περιεχόμενο

της εκπαίδευσης που προσφέρει και από τους οικονομικούς πόρους που διατίθενται γι' αυτό.

Η βασική εκπαίδευση είναι αναγκαία για την αντιμετώπιση των ανισοτήτων μεταξύ των δύο φύλων. Αποτελεί το πρώτο βήμα στην προσπάθεια άμβλυνσης των σοβαρών διακρίσεων που ταλαιπωρούν πολλές ανθρωπίνες ομάδες, όπως είναι οι γυναίκες, οι αγροτικοί πληθυσμοί, οι φτωχοί των πόλεων, οι περιθωριοποιημένες εθνικές μειονότητες, τα εκατομμύρια παιδιά που εργάζονται και δεν πηγαίνουν σχολείο.

Η σωστή εκπαίδευση δίνει στους ανθρώπους την ελευθερία της σκέψης, της κρίσης, της έκφρασης των αισθημάτων και της φαντασίας, για να αναπτύξουν τις δεξιότητές τους και να ελέγχουν, όσο εξαρτάται από αυτούς, τη ζωή τους.

Σε σχέση με τον πολιτισμό, η εκπαίδευση θα μπορούσε να οριστεί ως μια διαδικασία μετάδοσης στους νέους ανθρώπους αξιών και πεποιθήσεων που βρίσκονται στην καρδιά του πολιτισμού, τις οποίες έχουμε κληρονομήσει από τους προγόνους μας και τις έχουμε κατάλληλα εκσυγχρονίσει (Η δημιουργική μας διαφοροποίηση. UNESCO, Έκθεση της παγκόσμιας επιτροπής για τον πολιτισμό και την ανάπτυξη, Παρίσι 1995).

Η εκπαίδευση οφείλει ακόμα να προσαρμόζεται συνεχώς στις αλλαγές της κοινωνίας, χωρίς, όμως να πάψει να μεταλαμπαδεύει στις νεότερες γενιές τα επιτεύγματα, τις θεμελιώδεις αρχές και τους καρπούς της ανθρώπινης εμπειρίας και παράδοσης.

Αναπόσπαστοι οι δεσμοί πολιτισμού-παράδοσης.
«Προσέξτε καλά (είπε ο ζευγολάτης) να μην πουλήσετε
την κληρονομιά που σας άφησαν οι πατεράδες μας.
Ένας θησαυρός είναι κρυμμένος μέσα της» (μύθος του
LaFontaine).

* Η ενότητα αυτή προέκυψε κυρίως από αποσπάσματα της
Έκθεσης της Επιτροπής της UNESCO για την εκπαίδευση στον
21ο αιώνα, Κέντρο Εκπαιδευτικής Έρευνας, Gutenberg, Αθήνα
1999.